

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาค้นคว้ามุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีมีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน (กรมวิชาการ, 2546) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิด

สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกสาขาวิชาและให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในการบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545 : 13-14) อีกทั้งสังคมต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองและพลโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยแทรกในกิจกรรมประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นตามนโยบายของรัฐธรรมนูญและปัญหาสังคม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีสถิติในการกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น ดังสถาบันรามจิตติศึกษา “10 สถานการณ์ที่ต้องเอาใจใส่ : เด็กและเยาวชนไทย ปี’51” ตามโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด ในบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและเยาวชน และการแนะแนว อาทิพบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านส่วนตัว – สังคม เช่น เครียดนอนไม่หลับ ค่าเฉลี่ยประเทศ ปี 2551 ร้อยละ 27 ปี 2552 ร้อยละ 30 แม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 19 ปี ที่มาทำคลอด ปี 2551 (จำนวน 77,092 คน) เพิ่มขึ้นจากปี 2550 (จำนวน 68,385 คน) และเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี พยายามฆ่าตัวตาย ค่าเฉลี่ย 20.44 คน ต่อประชากรแสนคน เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดใน

สถานศึกษามีถึงร้อยละ 13 นักเรียนมีปัญหาด้านการศึกษาและอาชีพ เช่น นักเรียนออกกลางคัน ร้อยละ 1.5 สำหรับการวิเคราะห์ผลสอบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O – Net) ภาพรวม ในวิชาหลักของนักเรียนชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ในช่วงปีการศึกษา 2551- 2553 โดย สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศต่ำกว่าร้อยละ 50

ชุมชนที่อยู่ใกล้กับสถานศึกษาและเป็นจุดเสี่ยงของปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย พบข้อมูลจากการขอความอนุเคราะห์จาก ค.ต.ชาญ กันยาลอง ผบ.หมู่งานสอบสวน สภ.บางสะพานน้อย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำห้องธุรการคดี เกี่ยวกับสถิติคดีอาญา 5 กลุ่ม คือ 1) คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ 2) คดีชีวิต, ร่างกายและเพศ 3) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน 4) คดีที่น่าสนใจ และ 5) คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย สภ.บางสะพานน้อย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2549-2555 รวมทั้งหมดได้ดังต่อไปนี้ พ.ศ. 2549 รับแจ้ง 159 คดี จับ 147 คดี พ.ศ.2550 รับแจ้ง 176 คดี จับ 200 คดี พ.ศ.2551 รับแจ้ง 138 คดี จับ 150 คดี พ.ศ. 2552 รับแจ้ง 210 คดี จับ 200 คดี พ.ศ.2553 รับแจ้ง 357 คดี จับ 374 คดี พ.ศ.2554 รับแจ้ง 555 คดี จับ 516 คดี พ.ศ.2555 รับแจ้ง 416 คดี จับ 527 คดี และข้อมูลจาก นายชยพล อินทรสุภา ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายความมั่นคง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกี่ยวกับผู้เสพยาเสพติดในพื้นที่อำเภอบางสะพานน้อยที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา (ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม) ของอำเภอ ในโครงการบำบัดรักษาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดโดยสมัครใจ (ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม) อำเภอบางสะพานน้อย ตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ปฏิบัติงานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด (สพส.) อำเภอบางสะพานน้อย ในปีงบประมาณ 2556 จำนวน 248 คน ในปีงบประมาณ 2555 จำนวน 320 คน ในปีงบประมาณ 2554 จำนวน 50 คน ในปีงบประมาณ 2553 จำนวน 40 คน ในปีงบประมาณ 2552 ลงไปยังไม่มีการดำเนินงานของอำเภอ ซึ่งไม่รวมการบำบัดในโรงพยาบาล และการจับกุมดำเนินคดี นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กปี 2552 - 2554 อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากนางราตรี วงษ์สุวรรณ ตำแหน่งพยาบาลเทคนิคชำนาญงาน โรงพยาบาลบางสะพานน้อย มีดังต่อไปนี้แม่อายุต่ำกว่า 20 ปี ปีงบประมาณ 2552 ร้อยละ 22.32 ปีงบประมาณ 2552 ร้อยละ 20.39 ปีงบประมาณ 2552 ร้อยละ 25.99

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเด็กและเยาวชน ทั้งปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควร ในเขตพื้นที่อำเภอ บางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมกันหามาตรการป้องกันแก้ไขปัญหามาให้ลูกหลานและขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาประเทศไทยในอนาคตมีจุดมุ่งหมายเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ซึ่งมีรากฐานมาจากเยาวชน ซึ่งสิ่งที่จะช่วยกล่อมเกลายาวชนให้มีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งก็

คือครอบครัว แต่นอกจากครอบครัวแล้ว “ครู” ก็ถือเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ความเป็นไปในชีวิตของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมือนกับบ้าน มีความรัก มีความอบอุ่น ความเข้าใจ ผ่อนคลาย ให้โอกาส ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาให้แนวทางที่ถูกต้องสำหรับผู้เรียน ครูย่อมจะเป็นที่หนึ่งในใจศิษย์ตลอดไป เด็กจะรับเอาสิ่งดีงามที่ครูหยิบยื่นให้เป็นวัคซีนใจ มุ่งมั่นเป็นคนดี สามารถทวนฝ่ากระแสวิกฤติที่เขี้ยวกรากและรุนแรงสู่ความมั่นคงเข้มแข็งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตได้อย่างงดงาม และสามารถสืบทอดคุณงามความดีที่เคยได้รับจากครู นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และสามารถสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สืบไป ครูจึงมีหน้าที่อันยิ่งใหญ่ในการดูแลอนาคตของชาติให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ด้วยฝีมือของครูด้วยหัวใจที่อบอุ่นอาทรให้ความรัก ความเมตตาให้การอบรมบ่มนิสัยฝึกฝนให้เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุข สามารถพึ่งตนเองนำพาชุมชน และประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโลก โรงเรียนส่วนใหญ่ “ครู” แต่ละคนต้องรับผิดชอบหลายบทบาทหน้าที่ เป็นครูประจำชั้น เป็นครูผู้สอน เป็นครูอนามัย เป็นครูแนะแนว เป็นครูการเงิน ชุรการและอื่น ๆ อีกมากมาย ต้องทำงานแบบ One Stop Service แต่สิ่งสำคัญที่สุด และเป็นหัวใจของครู “เด็ก” การช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้านทั้งสติปัญญา ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม การดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม มีสุขภาพกาย และจิตที่สมบูรณ์ปลอดภัยจากอันตรายรอบด้าน ครูต้องสวมทุกบทบาท เพื่อนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ มีแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการประสานความร่วมมือในการช่วยเหลือลูกศิษย์ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความเจริญงอกงามทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 4)

อย่างไรก็ตามการพัฒนาการศึกษาให้บังเกิดผลสำเร็จได้จำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารจัดการกระบวนการนิเทศการศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศ เป็นกระบวนการที่ช่วยครูแก้ปัญหาการจัด การเรียน การสอนที่เป็นระบบ มีการปรึกษาหารือกัน ร่วมกันสังเกตการสอน และให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง (สุพิชฌาย์ แสงลี, 2545 : 148) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งหวังจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานสากล นักเรียนได้รับการพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นบุคลากรในโรงเรียนที่มีความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติภารกิจนี้ก็คือ “ครู” ซึ่งในโรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกแห่งจะประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน ดังนั้นทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องทราบถึงภารกิจหลักและตระหนักถึงความสำคัญในภารกิจของตนที่จะต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ครู” ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาการเรียนรู้ โดยจะต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ตัวบ่งชี้ที่จะบ่งบอกความรู้ ความสามารถในการด้านนี้ คือการจัดการนิเทศการเรียนการสอนของครูผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอน

จะต้องรู้และเข้าใจกระบวนการ เทคนิควิธี กิจกรรมการนิเทศ รวมทั้งผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน สภาพการเปลี่ยนแปลงของตัวครูผู้สอน สภาพการเปลี่ยนแปลงของตัวนักเรียน ซึ่งพบว่า การพิจารณาครูแต่ละคนมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะต้องมีการเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในเพื่อความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง จึงอาจกล่าวได้ว่า “ครูที่ประสบความสำเร็จ ก็คือครูที่มีความคิดเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ” การนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้สถานศึกษามีระบบการนิเทศและนำไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545 : 9)

การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเร่งรัดปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา บทบาทของครูผู้สอนยังมีความสำคัญแม้จะเชื่อว่า ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ผู้สอนมีหน้าที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้และได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพโดยจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญาและสังคม ปัจจุบันมีคำกล่าวขานถึงบทบาทของครูผู้สอนที่ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่กำหนดพฤติกรรม การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนถูกมองไปในลักษณะที่ไม่ดีจนกระทั่งจะต้องมีการประกันคุณภาพครู ถ้าหากจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะกระตุ้นและให้คำปรึกษา เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอน และเกิดผลดีต่อการศึกษามากขึ้นของเด็กเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาตินั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเรียนการสอน เพราะเป็นความสำเร็จที่ทำให้เด็กเกิดความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้านความรู้ ความคิด เจตคติ ความสามารถในการเป็นพลเมืองของประเทศ คุณภาพการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับความพร้อมของนักเรียน ความสามารถของครูในการเตรียมการสอน มีแผนการสอน มียุทธศาสตร์ยุทธวิธี มีเทคนิควิธีในการสอน มีเครื่องมืออุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลทางปฏิบัติ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ได้ผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้ (สุวัฒนา ราชคม, 2546 : 2-3) โดยเฉพาะการนิเทศแบบคลินิก มีผู้กล่าวไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่มุ่งปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยการสังเกตการสอนในชั้นเรียนที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยหลักการที่ครูและผู้นิเทศร่วมวางแผนการสอนด้วยการพูดคุยปรึกษาหารือการสังเกตการเรียนการสอน และการวิเคราะห์ข้อมูลการสอน รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเรียนการสอน กระบวนการนิเทศแบบคลินิกจะต้องมีการ

ดำเนินการเป็นวัฏจักรซ้ำหลาย ๆ ครั้งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ จัดทำขึ้นโดยผู้นิเทศและครู (น้ำเย็น เหลืองประเสริฐ, 2546 : 27) ซึ่งสอดคล้องกับวัชรากล่าวเรียนดี (2545 : 138) ได้กล่าวถึงการนิเทศแบบคลินิกว่า เป็นกระบวนการนิเทศการสอนเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง เริ่มด้วยการพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับผู้นิเทศเกี่ยวกับแผนการสอน การสังเกตการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู โดยเป็นระบบตามกระบวนการ และต่อเนื่องจนกว่าจะบรรลุผลตามเกณฑ์ที่พึงพอใจ เช่นเดียวกันกับ โกลด์แฮมเมอร์ และคณะ (Goldhammer Anderson and Krajewski 1993, อ้างถึงใน วัชรากล่าวเรียนดี 2545 : 138-139) ได้เสนอลักษณะสำคัญของการนิเทศแบบคลินิก ดังนี้ 1) เป็นการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง 2) เป็นส่วนสำคัญที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน 3) เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของโรงเรียน และความต้องการในความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของครูในโรงเรียน 4) เป็นกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในงานวิชาชีพระหว่างครู-ผู้นิเทศ 5) เป็นกระบวนการที่ต้องเชื่อใจซึ่งกันและกัน ผูกพันกัน 6) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ 7) เป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์เชื่อมโยงช่องว่างระหว่างความจริงกับอุดมการณ์ 8) เป็นกระบวนการที่อยู่บนรากฐานความเชื่อที่ว่าผู้นิเทศ คือผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับการวิเคราะห์การสอน และการเรียนรู้รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ และ 9) เป็นกระบวนการที่ต้องมีการให้การฝึกอบรมสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่นิเทศก่อนที่จะนำการนิเทศแบบคลินิกไปใช้โดยเฉพาะในเรื่องเทคนิคการสังเกตการสอน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิก้าวทางอารมณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 1) การแนะแนวนับว่ามีความจำเป็นและสำคัญยิ่งเพราะการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองสามารถเลือกและตัดสินใจอย่างเหมาะสม มีทักษะในการจัดการชีวิต ตลอดจนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น ในการบริหารจัดการหลักสูตรให้บรรลุจุดมุ่งหมายจำเป็นต้องใช้กระบวนการทางจิตวิทยาและการแนะแนวเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ทราบถึงความถนัด ความสนใจ ตลอดจนความต้องการ เพื่อนำไปสู่การเลือกวิชาเรียน เลือกอาชีพ เห็นคุณค่าในตนเอง เข้าใจยอมรับผู้อื่น สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ ครูมีข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สนองความต้องการความถนัด ความสนใจ และวิธีหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน บรรยายการเรียนการสอนเป็นไปอย่างอบอุ่น ผู้เรียนมีความสุขที่เรียนรู้ ครูมีความสุขที่จะอยู่กับผู้เรียน การดำเนินงานแนะแนวให้ประสบความสำเร็จมิใช่เพียงรู้จักว่า “การแนะแนวคืออะไร หลักการที่สำคัญของการแนะแนวมีอะไรบ้าง หรือเทคนิคในการแนะแนวเป็นอย่างไร” แต่งานแนะแนวจะประสบความสำเร็จจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ นั่นคือการใช้องค์ความรู้ทางจิตวิทยา เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทั้งวัย ความถนัด ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาเหตุของพฤติกรรมของแต่ละบุคคล และการใช้ศิลป์ของการแนะแนว ได้แก่ เทคนิคและทักษะต่าง ๆ ที่จะทำความเข้าใจและหาทางช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 27) ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “ขณะนี้รู้สึกกันทั่วไปว่ามีปัญหาเยาวชนในบ้านเมืองมากขึ้น เนื่องจากเหตุหลายกระแส ความจริงเยาวชนมิได้ต้องการที่จะทำตัวให้ยุ่งยากแต่อย่างใด แต่โดยสาเหตุที่ไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร และหากขาดที่พึ่งขาดผู้ที่ให้ความรู้ให้คำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม เขาจึงกลายเป็นบุคคลที่เป็นปัญหาแก่สังคมเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย หมายถึง ผู้เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ที่ต้องช่วยเหลือเขาด้วยหลักวิชาการและความสามารถ ทุกคนได้เรียนวิชาการแนะแนวมาแล้วควรจะได้นำหลักการมาปฏิบัติเพื่อให้เยาวชนได้รับประโยชน์อันแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแนะแนวทางความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสำคัญมาก ขอให้ความเพียรพยายามปลูกฝังความรู้ ความคิดที่ปราศจากโทษให้แก่เขาโดยเสมอหน้า แนะนำ อบรม ด้วยเหตุผลและด้วยความจริงใจ ประกอบด้วยความเมตตาปราณี สงเคราะห์ อนุเคราะห์ และนำพาไปสู่ทางที่ถูก ที่เจริญ เยาวชนก็จะเกิดมีความมั่นใจและมีกำลังใจที่จะทำความดีเพื่อจักได้มีอนาคตที่มั่นคงแจ่มใสในวันข้างหน้า” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : คำนำ)

กิจกรรมแนะแนวในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งในด้านการศึกษาและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 9) ดังนั้น การจัดกิจกรรมแนะแนวควรดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริงทั้งในด้านการพัฒนาระบบการแนะแนวและการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสนองความต้องการ ความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ได้อย่างครบถ้วนเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ครูผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของการจัดการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน

โรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดเคยได้รับการนิเทศจากผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นการนิเทศการจัดการเรียนการสอนทั่ว ๆ ไป แต่ทางโรงเรียนก็ยังขาดการนิเทศเรื่องการจัดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบและดูแลกิจกรรมแนะแนวภายในโรงเรียนได้ศึกษาและสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูแนะแนวภายในโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด ดาบทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ผ่านมาในปีการศึกษา 2553 - 2555 ซึ่งจากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนแนะแนวระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด จำนวน 3 คน พบปัญหาต่าง ๆ และสามารถสรุปได้เป็นประเด็นสำคัญ ๆ 3 ประเด็น ดังนี้ คือ 1) ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว 2) ครูผู้สอนไม่ได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว และ 3) ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้การจัดกิจกรรมแนะแนวภายในโรงเรียนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องหาวิธีการในช่วยเหลือปรับปรุงและการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยจะเน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด 2 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคม และ 2) ด้านการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักการนิเทศแบบคลินิกมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการจัดกิจกรรมแนะแนวภายในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิกของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดอยู่ในระดับใด
2. ความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดอยู่ในระดับใด
3. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดอยู่ในระดับใด
4. ความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดหลังจากได้รับการนิเทศแบบคลินิกเป็นอย่างไร
5. ความคิดเห็นของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิกและการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นอย่างไร
6. ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับใด
7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์กิจกรรมแนะแนวข้อ 2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคม และข้อ 3 ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิกของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด
2. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด
3. เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด
4. เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดหลังจากได้รับการนิเทศแบบคลินิก
5. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิกและการจัดกิจกรรมแนะแนว
6. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนว

7. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์กิจกรรม
 แนวข้อ 2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคม และ
 ข้อ 3 ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 ครูผู้สอนกิจกรรมแนวข้อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 จำนวน 3 คน ได้แก่

1) นางสาวมัทนกร น้อยเมือง	ครู
2) นายวิโรจน์ โคตรชัย	ครูชำนาญการ
3) นายธงชัย ทะเลมอญ	ครูผู้ช่วย

1.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
 บ้านทุ่งสีเสียด ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 22 คน
 ได้แก่

1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน	12	คน
2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน	2	คน
3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน	8	คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การนิเทศแบบคลินิก

2.2 ตัวแปรตาม สักยภาพการจัดกิจกรรมแนวข้อของครู ได้แก่

- 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิกของครู
- 2) ความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนวข้อครู
- 3) ความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนวข้อของครู
- 4) ความสามารถในการจัดกิจกรรมแนวข้อของครู
- 5) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิกและการจัดกิจกรรม

แนวข้อ

- 6) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนวข้อ

7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์กิจกรรม
 แนวข้อ 2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคม และ
 ข้อ 3 ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. เนื้อหา

การนิเทศแบบคลินิก มีจำนวน 4 แผน ประกอบด้วย

แผนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน

แผนที่ 2 การดำเนินการนิเทศ

แผนที่ 3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน

แผนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศแบบคลินิก

4. ระยะเวลา

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 (ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ถึง เดือน
 มีนาคม พ.ศ. 2557)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศแบบคลินิก หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานนิเทศการจัดกิจกรรม
 แนวของครูโดยผู้นิเทศ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือตลอดจนครูให้สามารถปฏิบัติงาน
 ด้านการจัดกิจกรรมแนวจนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ
 1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2) การสังเกตการสอน และ 3) การประชุมหลังการสังเกต
 การสอน

2. กิจกรรมแนว หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม มีทักษะ
 ชีวิต สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ
 ตลอดจนสามารถปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้สอนกิจกรรมแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย
 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 3 คน

4. ศักยภาพการจัดกิจกรรมแนวของครู หมายถึง ระดับคะแนนที่ได้จากการ
 ประเมินความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมแนวในด้าน 1) ความรู้ความเข้าใจในการจัด

กิจกรรมแนะแนว 2) ความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และ3) ความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนว

5. ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง คะแนนของครูที่ได้จากการทำแบบทดสอบด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวหลังได้รับการนิเทศแบบคลินิก

6. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง การเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูได้ถูกต้องครบถ้วนตามองค์ประกอบของแผนที่กำหนดไว้ ดูจากแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

7. ความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง คะแนนการปฏิบัติที่ได้จากการประเมินครูในการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เขียนร่วมกันหลังจากได้รับความรู้เรื่อง การจัดกิจกรรมแนะแนวและการนิเทศแบบคลินิก

8. ความคิดเห็นของครู หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิกเกี่ยวกับขั้นตอนการนิเทศ ปัญหาที่พบ ตลอดจนการได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว ข้อเสนอแนะในการนิเทศแบบคลินิกซึ่งได้จากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิกและการจัดกิจกรรมแนะแนว

9. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียด ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 22 คน

10. ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูที่ได้รับการนิเทศแบบคลินิกที่ได้จากแบบสอบถาม

11. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์กิจกรรมแนะแนว หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์กิจกรรมแนะแนว กำหนดไว้ในข้อ 2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคม และข้อ 3 ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิกของนักการศึกษาหลายท่าน มีดังนี้

วัชรรา เล่าเรียนดี (2554 : 91-92) กล่าวว่า ว่าการนิเทศแบบคลินิกเริ่มจากแนวคิดของ โกลด์ แฮมเมอร์ และ โคแกน (Goldhammer and Gogan 1969, 1973, อ้างถึงใน Glickman and others 1995 : 287-290) และยังได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศแบบคลินิกว่ามีขั้นตอนดังนี้ คือ

1) การประชุมร่วมกับครู (Preconference with teacher) 2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observation of Classroom) 3) การวิเคราะห์และตีความหมายการสังเกตการสอนและพิจารณาการประชุมต่อไป (Analyze and interpreting observation) 4) การประชุมร่วมกับครู (Post conference with teacher) และ 5) การพิจารณาวิพากษ์การดำเนินการทั้ง 4 ขั้นตอน

สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคือ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมโดยคำนึงถึงแนวการจัดดังต่อไปนี้ 1) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน 3) จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม 4) จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 4)

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 3) ได้ให้ความหมายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม มุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากแนวคิดหลักการของการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับงานด้านการนิเทศการสอนของ กลlickแมนและกอร์ดอน (Glickman and Gordon) ด้านการให้ความช่วยเหลือครูในชั้นเรียนโดยตรง กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ขั้นตอน คือ 1) ประชุมปรึกษาหารือกับครูก่อนการสังเกตการสอนในห้องเรียน 2) การสังเกตการสอนในห้องเรียน 3) การวิเคราะห์และแปลผลจากการสังเกต และการพิจารณาวิธีการที่จะจัดประชุมเพื่อนำเสนอผล 4) การประชุมหลังจากการสังเกตร่วมกับครู 5) การทบทวนขั้นตอนทั้ง 4 ในการปฏิบัติ จากการประชุมปรึกษาหารือกับครู การสังเกตการสอน การวิเคราะห์ และแปลผลการประชุมหลังจากการสังเกต การทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาการสอน พร้อมทั้งวางแผนการนิเทศครั้งต่อไป ซึ่งกระบวนการนิเทศแบบคลินิกจะมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครูโดยตรง ช่วยเหลือครูถ่ายทอดความรู้และทักษะสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของนักเรียน สำหรับแนวการจัดกิจกรรมแนะแนวนั้นใช้หลักการจัดกิจกรรม

แนะแนว (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 3-4) 9 ขั้นตอนคือ 1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม 2) จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน 3) บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริงให้กับผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง 5) จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม 6) มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา 7) ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการมีครูเป็นที่ปรึกษาถือเป็นหน้าที่และงานประจำโดยคำนึงถึงความปลอดภัย 8) ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และ 9) มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมโดยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

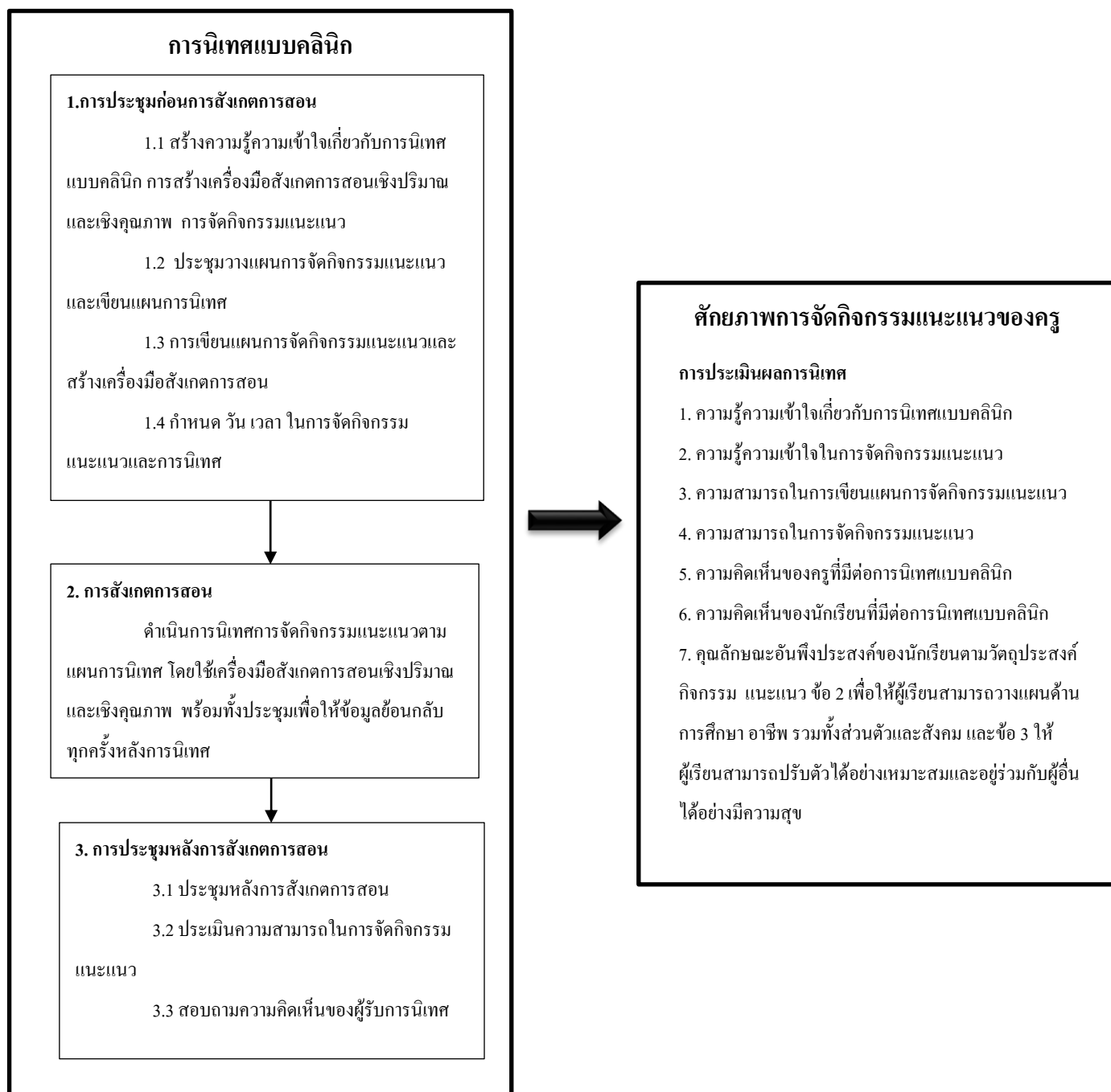
จากหลักการแนวคิสดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ว่าการนิเทศแบบคลินิกมี 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ 1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2) การสังเกตการสอน และ 3) การประชุมหลังการสังเกตการสอน ดังแผนภาพที่ 1 ในหน้าที่ 15

ประโยชน์ของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เน้นสอนทักษะให้ผู้เรียนสามารถวางแผนด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งส่วนตัวและสังคม ตลอดจนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนบ้านทุ่งสีเสียดมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์กิจกรรมแนะแนวที่กำหนดไว้ เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติต่อไป
2. ครูผู้สอนมีการพัฒนาศักยภาพการจัดกิจกรรมแนะแนวมากยิ่งขึ้น สามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวภายในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในโอกาสต่อไป
3. ผู้บริหารสามารถนำแนวทางการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานด้านการนิเทศกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
4. ผู้ที่สนใจสามารถนำแนวทางการวิจัยนี้ไปเป็นตัวอย่างและประยุกต์ใช้ในวิชาอื่นได้ตามสถานการณ์และบริบทของโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิด